

Jumătate de veac de psihiatrie și sănătate mintală.

Mărturii ale unui supraviețuitor

Mircea LĂZĂRESCU*

Dacă trăiești destul vezi multe lucruri interesante și unice. Din acest punct de vedere, ca psihiatru, nu mă pot plânge. Am trăit și am fost implicat la începutul anilor 60 în unicul deceniu în care s-au creat în masă spitale de psihiatrie în România, lucrând la Săvârșin, Paclisa, Jebel, Gătaia și vizitând des Zamul, Mocrea și altele. Apoi, către anii 70, am asistat la înființarea secțiilor de psihiatrie ale Spitalelor Unificate, în ritm cu tot ce se întâmpla în Europa pe atunci, iar după 1975, la avântul Laboratoarelor de Sănătate Mintală care beneficiau de o legislație de psihiatrie comunitară comparabilă cu cea internațională. Acestea au ajuns până în anii 80, în multe locuri din țară, la o dezvoltare care s-a pierdut după 1990 și nu s-a recuperat deloc odata cu intrarea în U.E. În această istorie, una din cele mai frumoase perioade a fost cea în care a luat avânt și s-a dezvoltat impetuos în România problematica sănătății mentale, după niște parametri de afirmare pe care tinerii de azi cu greu și-i pot imagina.

Au fost câțiva ani de grație la începutul și în cursul anilor '90. Vremile erau tulburi și agitate, toți citeau ziare și erau implicați în politică cu patimă, psihiatrii noștri circulau în lume și credeau în viitorul psihiatriei românești. În acești ani de reală descătușare - căci se reluase formarea specialiștilor, doctoratele, concursurile universitare, apariția revistelor ș.a.m.d. - o generație de aur s-a lansat în promovarea sănătății mentale. Era ceva cu totul nou. Psihiatrie comunitară încercasem să facem în diverse locuri din România pe baza actului normativ din 1975, inclusiv reabilitare psihosocială și vocațională, ergoterapie ambulatorie remunerată, psihiopedagogie, socioterapii diverse, intervenție în comunitate ș.a.m.d. Dar acum era vorba de cu totul altceva. Pariul era pentru promovarea unei vieți sanogenetice psihic, la realizarea căreia să participe întreaga comunitate; factorii politici și culturali, mass media, poliția, bisericile și primul ministru.

Cam așa se puneau problemele când s-au înființat Liga Română pentru Sănătate Mintală și revista sa.

Cam astfel de lucruri se discutau în acea generație de psihiatrii tineri, ajunși la maturitate care au organizat congresul mondial de la București din 1991. Soarta generațiilor e scrisă în cer, ea stă sub destin. Știu asta deoarece, de pildă, din generația mea de absolvenți de medicină din Cluj și Timișoara, douăzeci au devenit psihiatri - unii eminenți - ceea ce nu s-a mai întâmplat timp de decenii, înainte și după. Acum erau împreună alături de Bogana Tudorache: Florin și Cătălina Tudose, Dan Prelipceanu, Ileana Botezat Antonescu și Liviu Antonescu, Radu Mihailescu, apoi tinerii de tot Radu Teodorescu și Carmen Andreescu, ca să enumăr doar pe câțiva din București. În Timișoara aveam echipa noastră, cu Rodica Novac, Florin Găldău, Mircea Tiberiu, Radu Ricman, Radu Vraști și mai câțiva alții. Priveam în jur, împreună cu colegul și prietenul meu Tavi Hanganu și nu ne venea să ne credem ochilor ce vedeam. Entuziasm, dezbatere, proiecte legislative, reviste, Congrese, Asociație de psihiatrie socială, implicarea reală a intelectualilor, totul în jurul Ligii Române pentru Sănătate Mintală. Desigur, exista deja Asociația Română de Psihiatrie, cea a Psihiatrilor Liberi, se formau altele ca de exemplu cea a rezidenților în psihiatrie sau cea de psihoterapie. Dar Liga Română pentru Sănătate Mintală a fost unul din cele mai frumoase visuri. Pe atunci am adaptat o serie de scale de calitate a vieții și am făcut mai multe comunicări. La una din întâlnirile noastre, tânărul Radu Teodorescu m-a întrebat: „Cum vă gândiți să faceți ca acest efort să persiste?”. N-am prea înțeles întrebarea. Totul mi se părea firesc. Asta pentru că eram trecut prin prea multe și credeam că în sfârșit se schimba ceva esențial.

Eu am văzut multe în viața mea de psihiatru, și bune și rele. Singurul meu regret e că nu le pot arăta convingător rezidenților de azi, astfel încât să mă creadă. Poate mă ajută ceilalți tineri, mai mult sau mai puțin apropiați de generația mea.

* Acad. prof. dr., Catedra de Psihiatrie, UMF "Victor Babeș" Timișoara